

TOP-5.3.1-16-FE1-2017-00001

A helyi identitás és kohézió erősítése Adony térképében

Objektumleírások

Készült: 2019. március

Készítette: Magyar Műemléki Topográfia Nonprofit Kft.

Kulcs épített öröksége

Fejér megye és a Mezőföld keleti részén, a Duna jobb partján, a Csepel-sziget déli csúcsával átellenben elterülő, többutcás, szalagtelkes település. Mai nevének eredete a középkorig nyúlik vissza. Egy 1352-ben I. Károly által kiadott alapítólevél Possessio Kulcegház-ként említi a települést, amelyet ekkor halászok, szántóvetők és vízimolnárok laktak. 1497-ben Possessio Kwlch-ként került feljegyzésre, amely esetleges szláv eredetre utal. Jelentése: folyókanyar, kanyargós út, kulcsfontosságú hely. A török hódoltság után sok más településhez hasonlóan elnéptelenedett. A filoxéravész után a Duna túlsó partján, Makádon tönkrement szőlőültetvényeket jómódú pesti iparosok és kereskedők vásárolták meg olcsón kertészeti és szántóföldi gazdálkodás, illetve nyaralás céljából. Az 1920-as években megindult az üdülők, villák építése, amelynek hatására a Duna-part egyetemi tanárok, művészek, politikusok, irodalmárok, régészek, gyárosok és tisztviselők üdülőövezetévé alakult. A későbbi község ekkor még Rácalmás egyik településrésze volt, 1928-ban a Kulcs-fürdőtelep nevet kapta. Miután 1945-től a rendszerváltozásig többször kérelmezte sikertelenül önálló községgé válását, 1994-ben végül kiválhatott Rácalmás nagyközségből.

TAK 2017 (4.)

Jézus Szíve-kápolna

Kossuth Lajos utca

Utcasorban szabadon álló, egyhajós, homlokzati tornyos historizáló kápolna. Felszentelésére 1935-ben került sor. Az építés 5 évig tartott, Csöngedy Gyula adonyi esperes kezdeményezésére, a helybeli hívek kétkezi munkája és az üdültulajdonosok jelentős anyagi támogatása révén valósult meg. A bejárat előtt kétoszlopos portikusz áll, fölötté az évszámmal. Az egyszerű nyeregtetővel fedett tornyon áttört félköríves harangablakok láthatók. A szentély szintén nyeregtetős. Az épület két hosszanti oldalán támpillérek sorakoznak.

TAK 2017 (8.)

Református templom

Rákóczi utca

Utcasarkon szabadon álló egyhajós, cserépfedésű, nyeregtetős templom. A II. világháború után ide települt reformátusok megvásárolták egy régi daráló épületét, majd 1951-53-ban református templommá alakították. A tető a hátsó homlokzatnál kontyolt, a főhomlokzatnál csonkakontyolt. A kicsi nyereg- vagy süvegtorony a tető gerince fölött mindössze 2 méter magas, csúcsán a betlehemi csillagot jelképező buzogánnyal. A 4X9 méteres templomtérben a keleti fal mellett falazott szószék áll.

TAK 2017 (8.), VÁRADY 1994 (314.)

Fekete István Általános Iskola

Kossuth Lajos utca 75.

Utcasorban szabadon álló, kétszintes, nyeregtetős épület. Egykori Polgármesteri Hivatal. Két átellenes ormfala barokk díszítéssel rendelkezik.

TAK 2017 (10.)

1956-os Büszkeségpont

Temető utca

Az 1956-os forradalom és szabadságharc emlékére létrehozott park műalkotásait Molnár János Ferenc és Páhi Péter művészek tervezték és készítették. A közel 100 méter hosszú ovális formájú Barabás téglakővel burkolt sétányra székely kapu nyílik. Mindkét oldalán 6-6 darab kopjafa került felállításra, amelyek telített tölgy vasúti talpfából készültek. A választott anyag az autentikusságot és a foglyok, illetve ellenségnek ítélt személyek vasúton történő deportálását hangsúlyozza. A kopjafék faragott motívumai kronologikus sorrendben mutatják be a forradalom és szabadságharc 12 napnyi történéseinek hangulatjegyeit. A központi emlékmű a sétány belsejében található. Itt egy virágos zöldterületen átgázoló, mozaikból kirakott lánctalp lenyomata és egy szénacélból készült, interaktív szélharang emlékmű került felállításra, a rombolás és a halott lelkek szimbólumain keresztül, a gyásznapra emlékezve.

TAK 2017 (12.)

Kulcsi Hatok

Kossuth Lajos utca

A községi buszforduló melletti zöldterületen került kialakításra a Kulcsi Hatok szoborcsoport. A bronz mellszobrok azoknak a nagytekintélyű állatorvos professzoroknak állítanak emléket, akik az 1920-as évektől kezdve Kulcson nyaraltak, itt rendezték találkozóikat, és emellett sokat tettek a község és lakosai érdekében is. Az emlékparkban jelenleg Dr. Hutýra Ferenc, Dr. Jármái Károly, Dr. Kotlán Sándor, Dr. Guoth Gy. Endre és Dr. Marcis Árpád mellszobra áll, de a sor még bővülni fog Dr. Szepeshelyi Andor szobrával. Mindegyiküknek saját nyaralója volt a faluban, és az üdülőtelepi villák legnagyobb részét is ők építették.

TAK 2017 (13.)

Felhasznált irodalom

TAK 2017   Településképi arculati kézikönyv. 2017.

VÁRADY 1994   Várady József: Dunamellék református templomai. 2. rész. 1994.